

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՔ

ԻՆՉՈՒՍ ՊԵՏԻ Է. — ԻՆԾԻՐ ԻՆՉ.

Մեր ազգին առանձն քանդող մեծամեծ պա-
կասութեանց մէկն ալ արդեօք այն անհո-
գութիւնը չէ՞, որով շատ մարդիկ հասարա-
կաց բարւոյն համար աշխատելէն, կամ ու-
րիշի եւ ազգի համար ո՞ր եւ իցէ նեղութիւն
քաշելէն ետ կենան, ըսելով թէ «Ինչո՞ւս
պէտք է. իմ ինչ վրաս պէտք է. ինծի ինչ»
եւ տաճկերէն, նեմ կեօհօ, պեհլու նե վաղի-
փեմ, պսնն նե»:

Ազգին մէջ մեծ երկպառակութիւն կայ,
պարոն. այս երկպառակութիւնը վերցընելու
չես աշխատիր. — Ինչո՞ւս պէտք է:

Ազգին թշնամիները մեր չորս դին առած՝
մեր հաւատքին ու եկեղեցւոյն հիմը կիտրեն,
վարդապետ. բան մը չես գրեր: — Ինծի ինչ:

Ազգին խեղճութիւններուն դարման ընե-
լու համար անպատճառ հարկաւոր է ընկե-
րութիւններ հաստատել, եւ ամէն մարդ
պէտք է ձեռքէն եկած օգնութիւնն ընէ ա-
նոնց. հրամանքդ ալ այս բանիս չես հետե-
ւիր: — Ինչո՞ւս պէտք է:

Ազգային ընկերութիւն մը ցրուելու վրայ
է. ազգային դպրոց մը փակուելու, ազգայ-
ին օրագիր մը դադրելու վրայ է՝ դրամա-
կան ձեռնտուութիւն չունենալուն համար.
արդեօք ասոր ինչ ճար ընելու է: — Ինծի ինչ:

Հասարակաց օգտին համար տէրութեան
կամ մեծամեծներուն դիմելու, աղաչանք մը
ընելու, երես կարմրցընելու է. արդեօք հրա-
մանքդ այս նեղութիւնը յանձն չես առնուր:
— Ինչո՞ւս պէտք է:

Արդար, անմեղ եւ արդիւնաւոր մարդուն
մէկը անիրաւ տեղը կըրպարտուի ու կը ա-
տափեմուի, նախանձու եւ ատելութեան զոհ
կլինի. արդեօք կարելի չէ կերպով մը ջա-
տագոյնութիւն ընել: — Ինծի ինչ:

Անիրաւ եւ անզգամ մարդուն մէկը ան-
մեղ ժողովրդեան հոգին կհանէ՝ մէկը մէ-
կալը հարստահարելով, կեղեքելով, զրկելով.
արդեօք կարելի չէ տէրութեան կամ ո՞ր եւ
իցէ օրինաւոր իշխանութեան իմացընել որ
սանձուի ու պատժուի: — Ինչո՞ւս պէտք է:

Բարեկամիդ անունը զուր տեղը կը ամբա-
սուի, կը աշքըշուի, ինչպէս որ կտեսնես ու
կլսես. չես արդարացընիր: — Ինծի ինչ:

Այս ինչ մարդը տնով տեղով մեծ խեղ-
ճութեան աղքատութեան մէջ է. օգնու-
թիւն մը չես ըներ: — Ինչո՞ւս պէտք է:

Կրակ կայ՝ կրակ. հարկաւոր տներ խա-
նութներ կրակ առեր բռնկեր են, հազարա-
ւոր ընտանիք մոխրի վրայ պիտի մնան, շատ
մարդիկ իրենց կեանքէն պիտի բաժնուին:
— Ինծի ինչ:

Այս-ինչ օրագրին կամ ամսաթերթին մէջ
խրատ առնելու՝ խելք սովրելու բան մը գը-
րուած է, կարգացիր կամ կուզես կարգալ:
— Ինչո՞ւս պէտք է. ինծի ինչ:

Այսպէս ահա անհոգ եւ անզգայ մարդիկ
շատ կգտնուին ամէն տեղ, բայց աւելի արե-
ւելեան ազգաց մէջ, եւ յանուանէ մեր ազ-
գին մէջ: Ինչ է արդեօք ասոր պատճառը:
— Եթէ դու ալ «Իմ ինչո՞ւս պէտք է» ըսող-
ներէն չես, սիրելի ընթերցող, մտիկ ըրէ:

Շատ անգամ ըսուած ու լսուած ճշմար-
տութիւն մի է այս բանս թէ Մարդս իրեն
ընկերական է, այսինքն մարդկային ընկե-
րութեան մէջ ապրելու համար ստեղծուած
է, եւ ոչ թէ լեռան ծայրը կամ անտառնե-
րուն խորերը քաշուած՝ օրերը անցընելու
համար: Ասկից կհետեւի բնական կերպով որ
մարդիկ իրարու օգնութեան հասնին ամէն
ժամանակ, եւ այս պարտքը կատարելէն ետ
կեցողը յանցաւոր համարուի մարդկային
ընկերութեան դէմ, ուստի եւ ընկերութենէ
դուրս ձգուելու արժանի՝ իբրեւ անբան ա-
նասուն կամ վայրենի դաղան մը:

Դարձեալ, ընտելեան գլխաւոր մէկ օրէնքն
ալ այս է որ քեզի համար կամեցած աղէ-
կութիւնդ կամենաս նաեւ ընկերիդ հա-
մար, եւ ո՞ր վնասն որ քեզի չես ուզեր՝ ու-
րիշի ալ չկամենաս: Այս օրէնքին զօրու-
թեամբը հարկաւ մեծ անիրաւութիւն կընէ
այն մարդն որ ընկերը կարօտ կտեսնէ իւր
ձեռնտուութեանն ու չօգնիր անոր, «Ինչո՞ւս

պէտք է» ըսելով: Եւս առաւել անիրաւութիւն ու անխղճմտանք անգթութիւն ըրած կլինի՝ երբ կտեսնէ հասարակաց հարկաւոր կամ օգտակար գործի մը առանց իւր օգնութեանը խափանուելուն կամ խանգարուելուն վտանգը, եւ «Ինծի ինչ» ըսելով ետ կկենայ:

Այսպիսի անիրաւ վարմունք ունեցողները կարծեն թէ կրնան ասով արգարանալ որ իբր թէ այն հասարակաց բարին հոգալու կամ առաջ տանելու պարտական ինքը միայն չէ, հապա ուրիշ շատ մարդիկ ալ կան, թող նոքա հոգ ընեն. «Թող ես պակաս լինիմ», կըսեն. ես ուրիշներուն արգելք չեմ: «Լինիր, բայց ուրիշի բանին ալ չեմ» խառնուիր. ամէն մարդուն իրեն ցաւը կօգտէ իրեն, ուրիշներուն հոգը քաշելու ամենեւին ատեն չունիմ. ինծմէ վազ թող անցնին «ու ինչ կուզեն թող ընեն. ես իմ գլուխս «ողջ կուզեմ պահել»: — Ասոնք եւ ասոնց նման խօսքեր ըսողը նախ այս չմտածեր թէ ինչ որ ինքը կըսէ՝ ուրիշներն ալ կարող են ըսել. եթէ ուրիշները իրաւունք չունին, իրեն ո՞վ տուեր է այդ իրաւունքը, իսկ եթէ իրաւունք ունին, ըսել է թէ մարդկային ընկերութեան մէջ ամենեւին կապ մը չկայ, եւ հասարակաց օգտին աշխատելը անհիմն եւ վտանգաւոր գործողութիւն է: Երկրորդ՝ այդ ըսողը աչքը առած պիտի լինի որ եթէ յանկարծ իւր գլուխն ալ փորձանքի մը պատահի՝ ուրիշները չօգնեն իրեն, այլ նոյն պատասխանները տան՝ ինչ որ ինքը այժմ ուրիշներուն կուտայ, եւ թողուն որ ընկած տեղը մնայ, մանաւանդ թէ նորա անգթութեանը փոխարէն՝ մէկ ոտք մըն ալ իրենք զարնեն՝ ըսելով թէ

Ով իւր հացը մինակ կուտէ,

Եւ յայլոց զատ կըմընայ,

Բեռն ակռայովը կըկապէ,

Եւ գուցէ տակը մընայ:

Արդեօք ինչ ընելու է որ այս վնասակար պակասութիւնը վերնայ մեր ազգին մէջէն, եւ անոր տեղը տիրէ ճշմարիտ եղբայրութիւն, ուրիշներուն նեղութիւնը թեթեւցնելու օրինակ, հասարակաց օգտին համար աշխատելու յօժարամտութիւն, ձեռ-

քէն եկած օգնութիւնը որ եւ իցէ մարդէ չխնայելու առաքինութիւն, խօսքով եւ գործով ուրիշներուն աղէկութիւն ընելու սովորութիւն. . . — Պէտք է անպատճառ աշխատել որ տղայք իբրեւ իհայհոյութենէ վախնան եւ զգուշանան այս «Ինծի ինչ», կամ «Ինչո՞ւս պէտք է» խօսքը ըսելէն. աղէկ հասկընան թէ այս ըսողը մարդ չէ, անբան է. քրիտոսնայ չէ, այլ անհաւատէն եւս չար է. եղբայրասէր չէ, եղբայրատեսաց է. ազգասէր չէ, ազգատեսաց է. մարդկային ընկերութեանէն դուրս հանուելու արժանի ցուցանք մի է: Պէտք է հասկըցընել տղայոց թէ մեր սուրբ հաւատքին մեղի սովորեցուցած բարոյականին ուղեւծուծը՝ ուրիշի կարօտութեանը համարժեք, ուրիշներուն աղէկութիւն ընելն է. քաղցածին հաց տալ, ծարաւին ջուր, մերկին հագուստ, հիւանդին միտիթաւանք, բանտարկելոյն կարեկցութիւն, պակասաւորին խրատ, տգիտին ուսում, մոլորելոյն առաջնորդութիւն: Պէտք է հասկըցընել թէ մեր ազգը իւր հին ազգային թագաւորութիւնը, իւր հայրենիքը, իւր շատ արտաքին պարծանքները կորուսեր է այս անիծեալ «Ինծի ինչ» կամ «Ինչո՞ւս պէտք է» խօսքին ուժովը. եւ թէ այսուհետեւ ալ կարելի չէ որ բարեկիրթ եւ յառաջագէժ ազգաց եւ ժողովրդոց կարգը անցնի՝ քանի որ շատ են իրեն մէջ այս վատ ու վնասակար խօսքերով հասարակաց բարւոյն աշխատելէն ետ կեցող մարդիկ: Պէտք է սովորեցընել տղայոց որ ժանտախտէ բռնուած հիւանդներու տեղ դնեն զայն ըսողներն ու զգուշանան անոնցմէ, եւ իրենք անհրաժեշտ պարտք ճանչնան իրենց՝ ուրիշի օգնութեան համար, եւ հասարակաց օգտի համար ձեռք դարձնուած գործերը առաջ տանելու մասնակից լինել՝ ինչ բանով որ կրնան. գիտնան որ անպատճառ պէտք է մարդս ուրիշի աղէկութիւն ընէ՝ ինչպէս որ կուզէ այլոց իրեն աղէկութիւն ընելը, եւ ինչպէս ճշմարիտ բարեկամին համար՝ նոյնպէս եւ ազգին ու հայրենեացը պաշտպանութեան ու յառաջագիմութեանը համար ոչ միայն հարստութիւնը զոհէ, այլ եւ պէտք եղած ատենը նաեւ կեանքը մէջտեղը դնելու եւ արիւնք թափելու չխնայէ: